

de Zelfzwichter

2016 / 4

Groninger molens en de kunst
Kunstenaars beschilderen zeilen
Een cartoon in Museale molenvondst

de Zelfzwichter

Jaargang 20, nummer 4

december 2016

ISSN 1877-7732

Losse nummers: 4 euro plus porto

De Zelfzwichter is het kwartaalblad van

HET GRONINGER MOLENHUIS.

Het blad verschijnt in de maanden maart,
juni, oktober en december.

Donateurs van de Stichting Het Groninger
Molenhuis ontvangen het blad automatisch.

DONATIES

Minimaal 20 euro per jaar

Het Groninger Molenhuis

Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen

(050) 313 00 52

www.groningermolenhuis.nl

Rekeningnummer: NL32 TRIO 0784 8534 28

REDACTIE

Tineke de Danschutter, Johan van Dijk, Jan Kugel,

Tjerd van Riemsdijk, Margreet Versteeg

eindredacteur

Thea Pol

pol@erfgoedpartners.nl

Aan dit nummer werkten mee:

Herman Bink, Hendrik Hachmer,

Carin van de Wal, Kees Willemen,

Anne Wieringa (Molenonderhoud)

De redactie behoudt zich het recht voor
ingezonden artikelen in te korten en/of
aan te passen. Overname van artikelen is
eerst na overleg met de uitgever toegestaan.

Vormgevingsconcept

Opmaak

Drukwerk

Oplage

Sluitingsdatum

kopij 2017/1

Dineke Buist

Bert Holtkamp

Drukkerij Tienkamp

400 exemplaren

7 februari 2017

OMSLAG-thema 2016: De molen en zijn omgeving

Nummer 4 gaat over culturele aspecten van molens

Van links naar rechts: Molenaar Tjitse Mollema, molenaar

Peter Wildeman en schilder Herman Wessels in molen

Stormvogel in Loppersum

Foto's: (voorkant) Jelte Oosterhuis; (achterkant) Herman Bink

Achtergrond: Krimstermolen Zuidwolde

AutoCAD-tekening: Lammert Groenewold (1960-2016)

Voorpagina's 2016:

De molen en zijn omgeving

3 Groninger molens en de kunst

7 Kunst op molen De Lelie Eenrum

11 Boekennieuws

12 Museale molenvondst

14 Molenonderhoud

18 Poldermolen waterschap Tripscompagnie
Oostkant

21 Ander molennieuws

21 Verrassende molenfoto

22 Gebed van den molenaar

Het Groninger Molenarchief is gevestigd

in het Groninger Molenhuis

Lopende Diep 8, 9712 NW Groningen

(050) 313 00 52

(geopend maandag t/m woensdag)

molenarchief@groningermolenhuis.nl

POLDERMOLEN DE EENDRACHT (1887) TE SEBALDEBUREN
MARTIJN SCHOLTENS

Zelfzwichter

Een wieksysteem met kleppen die automatisch
openen en sluiten afhankelijk van de wisselende
windkracht. Eén van de verbeteringen ten
opzichte van de oudhollandse zeilwieken.

TEKST: CARIN VAN DE WAL

FOTO'S: JELTE OOSTERHUIS

Groninger molens en de kunst

Het is de laatste middag van het seizoen als ik door het landschap rijd waarin de molens en de kerktorens zo duidelijk de bakens zijn. De herfst laat zich van zijn beste kant zien en toont een ware kleurenpracht als ik ontmoetingen heb in de Stormvogel in Loppersum en in de koffie- en theeschenkerij in de Malle Molen van de Hollands Welvaart in Mensingeweer. Voorafgaand aan deze ontmoetingen sprak ik al met Ranomi Kromowidjojo, die sinds 2014 de beschermvrouw is van de Wetsinger Molen in Klein Wetsinge. Dit hele jaar 2016 was het thema dat als een rode draad door de artikelen in de Zelfzwichter heen liep 'De molen en zijn omgeving'. Het vierde nummer zal gaan over de culturele aspecten rond molens. Voor dit artikel spreek ik een bont gezelschap aan mensen die in 'hun' molen regelmatig activiteiten organiseren waaronder exposities van lokale of regionale kunstenaars.

Wetsinger Molen

De molen in Klein Wetsinge is in 2015 geheel gerestaureerd en op 17 september 2016 feestelijk in gebruik genomen. Molenstichting Winsum is sinds 30 oktober 2013 officieel eigenaar van de molen en heeft Ranomi Kromowidjojo, oorspronkelijk afkomstig uit Sauwerd, in 2014 gevraagd beschermvrouw van de Wetsinger molen te worden.

Stormvogel

De molen in Loppersum draait sinds 2011-12 met een vast team van drie personen, waaronder de beide

molenaars Tjitse Mollema en Peter Wildeman en een groep van circa 20 vrijwilligers. Door het jaar heen zijn er evenementen waar de molen aan meedoet en worden er op het erf activiteiten georganiseerd. De molen als instrument staat centraal. Sinds 1 januari 2016 is de Stichting Het Groninger Landschap eigenaar van deze molen.

Hollands Welvaart

De molen Hollands Welvaart in Mensingeweer draait sinds 2007, telt op dit moment zeven molenaars en huisvest de koffie- en theeschenkerij *In de Malle Molen*. Hier draait het om een team van vier personen en een groep van circa 40 vrijwilligers. Sinds juni 2013 is de molen eigendom van de Stichting Het Groninger Landschap. De activiteiten van In de Malle Molen staan centraal in het monument. Sinds dit jaar is de molen weer helemaal maalvaardig en vanaf volgend seizoen komt het verhaal van de molen als instrument vol in de aandacht te staan.

De beschermvrouw

De molens zijn een baken in ons landschap, maar zijn het ook levende bakens? "Ik zag de molen dagelijks als ik mijn verzorgpony in het weiland opzocht, maar dacht er eigenlijk niet over na. De molen, weet ik nu, is meer dan dat ding dat al heel lang in het landschap staat en er waarschijnlijk ook nog wel heel lang zal blijven staan", aldus Ranomi Kromowidjojo. Het feit dat zij beschermvrouw van de molen is geeft haar de kans om een bijdrage te leveren en iets terug te doen voor het dorp. Ze heeft geen kennis van de molen als instrument, maar voelt zich verbonden met de Wetsinger molen en kijkt tegenwoordig met een andere blik naar molens die ze onderweg tegenkomt. "Staat die er net zo mooi bij als die van Wetsinge?" Er komt als het ware een stukje geschiedenis tot leven en bovendien is ze ook gewoon trots op deze nieuwe rol.

De molenaars

De beide molenaars in Loppersum, Tjitse Mollema en Peter Wildeman, zijn een aantal jaren geleden begonnen. Ze draaien de molen vooral voor het dorp. Daarbij ontstonden al gauw ideeën om wat meer activiteiten te genereren of aan activiteiten deel te nemen. "Er is niets leukers dan een hele dag door mensen te ontvangen op het erf en de molen te laten zien of erover te vertellen", aldus Peter. Zo ontstond een jaar of drie geleden het idee om een actie op te zetten waarbij de opbrengst de start zou worden van een donateursfonds. Er was een ansichtkaart van de molen en maar liefst twintig kunstenaars in Loppersum of directe omgeving werden benaderd met de vraag of ze daar een kunstwerk mee wilden maken dat in de molen zou worden geëxposeerd. De expositie werd officieel geopend door Henk Helmantel en aansluitend werden de werken geveild.

De kunstenaar

Herman Wessels was één van de deelnemende kunstenaars. "Ik moest er wel even over nadenken of ik hier aan mee wilde doen", zo vertelt hij. "Een gerenommeerde kunstenaar als Henk Helmantel die je werk komt bekijken, ben je daar wel goed genoeg voor?" Herman besloot mee te doen en zijn werk is bovendien op de veiling verkocht. Deelname aan de expositie leverde de deelnemers zichtbaarheid op. Er werden mooie werken getoond die door veel mensen zijn gezien. In het geval van Herman leverde het hem het verzoek op om mee te werken aan een aflevering van een zomerprogramma van RTV Noord en zijn een paar van zijn werken, die rechtstreeks met Loppersum verbonden zijn, inmiddels verkocht.

De gang naar de draaiende molen is leuk!

De expositie leverde de molen heel veel positieve aandacht op. Er werd een kleurplaat gemaakt die aan de basisschoolleerlingen is uitgedeeld. Er hingen er ruim 200 in de molen bij de expositie. Dat bracht veel extra bezoekers op het erf. "Of het nu gaat om de Nationale Molendag, het Groninger Molenweekend, de Open Monumentendagen, de kindermiddag in het kader van Oktobermaand Kindermaand of om de viering van Koningsdag, alle activiteiten rondom de Stormvogel worden georganiseerd in, met en voor het dorp", zo benadrukt Tjitse. "De Stormvogel is beeldbepalend voor de skyline van Loppersum. Bezoekers van buitenaf zijn natuurlijk welkom, maar we richten ons primair op het eigen dorp." Ze zijn tevreden met de circa 1.000 bezoekers per jaar en kiezen nadrukkelijk voor de kwaliteit van het bezoek en niet voor de ongeremde groei van activiteiten en/of bezoekers. Er worden dan ook bewuste keuzes gemaakt en rekening gehouden met de verschillende groepen bezoekers die de activiteiten bezoeken. "Een middag ter gelegenheid

van de 80ste verjaardag van de Stichting Het Groninger Landschap met klassieke muziek en historische instrumenten, daar komen andere mensen op af dan tijdens het Groninger Molenweekend waarbij de mensen op de fiets komen en het shantykoor optredens verzorgt." Wat ze met elkaar gemeen hebben is dat elke activiteit er aan bijdraagt dat de bezoekers met een mooie herinnering de molen verlaten en voor zichzelf vaststellen dat de gang naar de draaiende molen een leuke is.

In de Malle Molen

In de molen Hollands Welvaart staan vanaf het begin in 2007 juist de activiteiten centraal als de koffie- en theeschenkerij wordt geopend. Mieke Linders, één van de vier vaste teamleden van het eerste uur, vertelt dat al in 2001 gestart wordt met de voorbereiding van de koffie- en theeschenkerij als de gemeente De Marne de inwoners van Mensingeweer vraagt of er ideeën zijn voor de invulling van de molen. Sinds 2007 is In de Malle Molen van april tot en met oktober elke zondag geopend en organiseert zij twee exposities per seizoen. De zeven molenaars zorgen ervoor dat de molen draait. Daarnaast zorgen de ongeveer 40 vrijwilligers, waaronder een groot aantal baksters, ondermeer voor het verse gebak dat bij de koffie verkrijgbaar is. Doordat de molen aan het Pieterpad ligt ontvangt men in de Hollands Welvaart vooral bezoekers van buiten het dorp. Van Italië tot Minsk en van Montpellier tot Zoutkamp, overal komen de bezoekers vandaan en er zijn er die ook elk jaar even terugkomen. Sinds 2013 is de molen eigendom van de Stichting Het Groninger Landschap. Deze heeft ervoor gezorgd dat de molen

weer maalvaardig is. Gedurende het komende half jaar zal het voegwerk nog vernieuwd worden zodat de molen weer helemaal in topconditie verkeert. April 2017 verhuist de expositieruimte naar de eerste zolder, waar meer expositiemeters gecreëerd worden. In de Waaierij, waar zich nu de expositieruimte nog bevindt, wordt dan een nieuw educatief verhaal over de molen gepresenteerd. Mieke is al druk bezig met de contacten voor de expositie in 2017, terwijl de expositie in het kader van het tienjarige jubileum nog moet worden afgebroken. Kunstenaars die al eerder in de molen exposeerden werd gevraagd werken in het jubileumthema aan te leveren. Dit leverde prachtige molens op, maar ook feestelijke taarten en mooie schilderijen van het landschap en de omgeving rondom de molen.

Met evenementen als *Mens swing es weer* (al acht edities beleefd) en *Mens zing es weer* en ook de opera *Molenwind en water* en de kinderopera *De Molenmuis*, de toneelstukken *De meester van de zwarte molen* of *De klucht van de Molenaar* en het cabaret *Moulin Rouge* ter gelegenheid van het vijfjarig jubileum van In de Malle Molen heeft het team de molen zeker op de kaart gezet en de inwoners van het dorp meegenomen in de beleving ervan. Daarnaast krijgen alle inwoners van Mensingeweer met regelmaat de *Molen Meel* huis-aan-huis bezorgd en wordt deze per mail ook het hele land doorgestuurd.

Mieke en ook molenaar Jan Chris die ik op de molen tref, zijn er dan ook van overtuigd dat het juist deze reuring op de molen is die ervoor gezorgd heeft dat de Stichting Het Groninger Landschap interesse kreeg voor de molen.

Levende bakens

Mieke benadrukt dat de meiden van In de Malle Molen zeker van een feestje houden, maar ook allemaal zijn opgeleid tot molengids. Ze is ervan overtuigd dat, doordat de molen open is, de geschiedenis weer naar de molen wordt teruggebracht. Mensen komen met oude foto's naar de molen toe, of zoeken juist de plekken uit de familiegeschiedenis weer op en bepalen aan de hand van de molen waar die plek moet zijn geweest.

Hoe het ook zij, het tot leven brengen van de bakens in het landschap die de molens als monument en instrument zijn, vraagt inzet, aandacht, rust, balans en vereende krachtsinspanningen. Immers, stilstand is voor de molen achteruitgang. Hiermee is voor Ranomi Kromowidjojo ook een vanzelfsprekende link gelegd naar de topsport. Intensieve inspanning wordt ook in haar geval afgewisseld met rust en het altijd zoeken naar de balans die het lichaam nodig heeft om te kunnen herstellen om vervolgens weer de topprestatie te kunnen leveren.

MIEKE LINDERS

Als de molen in balans is, dan zijn kunst en cultuur mooie instrumenten waarmee activiteiten vorm en inhoud kan worden gegeven. Zo kan gezamenlijke geschiedenis van een dorp geschreven worden of wordt de geschiedenis juist gepresenteerd en doorgegeven en wordt het 'erf'goed. De molens zijn dan niet 'slechts' een onderdeel van de skyline of het landschap, maar worden levende bakens die bij de beleving van deze tijd passen.

SPECIAAL VOOR DE ZELFWICHTER MAAKTE RANOMI, DIE IN EINDHOVEN WOONT, EEN FOTO VAN ZICHZELF (TEGENWOORDIG BEKEND ALS 'SELFIE') BIJ DE WATERMOLEN VAN EINDHOVEN.

Kunst op molen De Lelie Eenrum

Hoeveel molens zijn er door schilders vereeuwigd? Dat zijn er heel veel, kijk maar in de musea in Nederland. Dat kon ook niet anders, want overal in ons land kwam je ze tegen. Dus schilderijen met molens te over. In Eenrum draaide men het om, niet de molen werd geschilderd, maar hij werd beschilderd, (zeil)doek genoeg. Ik sprak met de betrokken kunstenaars en de molenaar.

Jubileum

Al weer bijna vier jaar geleden memoreerde molen De Lelie in Eenrum zijn 150-jarig bestaan: 1862-2012. Begin juni 2012 vierde het dorp dat feestelijk. Er was een streekmarkt met demonstraties oude ambachten (touwdraaien, bijenkorf vlechten, klompen maken, glas-in-lood en dergelijke), met een draaimolen, een shantykoor, rondritjes te paard en een expositie 'Van Land tot Stoet'. 's Avonds vertelde Erik van Dort het verhaal van de 'Meester van de Zwarte Molen' (Otfried Preussler). De dag eindigde met een slotconcert door de plaatselijke Muziekvereniging 'Orpheus'. Een geslaagd feest.

Kunstopdracht

Om de molen een feestelijk tintje te geven vroeg men aan vier plaatselijke kunstenaars één van de vier zeilen op de wieken te beschilderen. De uitvoering van de opdracht was geheel vrij. Alle vier stemden toe. In alfabetische volgorde: Jelmer Dijkstra, Margreet Doornbos, Gerda van Drunen en Theo Onnes.

De kunstenaars aan het woord

Gerda van Drunen (1945) studeerde aan de Vrije Academie in Den Haag. Geeft schilder- en tekenlessen aan huis. Werk: tekeningen, schilderijen. Glaswerk. Onderwerpen: landschap, stadsgezicht, stillevens, dieren, modelstudie. Atelier: De Terp, Hoogstraat 3, Eenrum. Met regelmatig exposities.

Gerda: "Best een gekke opdracht, maar wel heel leuk. Ik heb er weken aan gewerkt vanwege het grote oppervlak van het doek." Haar inspiratie gaf haar in: vliegende vogels. "Die vind ik boeiend. In het noordelijk kustgebied inspireren mij die indrukwekkende wolkenpartijen waar vogels op de wieken gaan. Voor deze opdracht dus op de molenwieken, dat vliegen is ruimtelijk, dat leek mij passend. 't Kostte heel wat verf, tijd en inspanning. Maar het was al met al heel verrassend om te doen."

Margreet Doornbos (1953) studeerde Nederlands en Duits aan de RUG en gaf 30 jaar les in deze vakken. Studeerde aan de Academie Minerva. Geeft nog les in tekenen, schilderen en kunstgeschiedenis. Werk: tekeningen, schilderijen, fotografie. Onderwerpen: bloemen en planten, vrouwen van het Hoogeland en kinderportretten in opdracht. Atelier: Hoogstraat 14, Eenrum.*

FOTO: CASPER MEINDERS

Margreet gebruikt in haar werk surrealistische elementen om de werkelijkheid een andere toon te geven, waarbij details van belang zijn. "Zo'n opdracht laat ik altijd even sudderen...wat betekent een molen... molen in het landschap... economisch aspect... vroeger tijden enzo...molens zorgden voor meel... voor brood op de plank. Ik ben vaak bezig geweest met grafische dingen, met druktechnieken. Zo kwam ik op de tekst: 'Daaglijks Brood' een verwijzing naar het 'Onze Vader' : 'Geef ons heden ons daaglijks brood..', vroeger door velen voor elke maaltijd gebeden, meer dan nu. Deze tekst met korenaren voerde ik uit met acryl in twee soorten geel, helder en warm." De grote zeilen bewerken was geen probleem, ze beschilderde wel vaker grotere oppervlakten. Prettig vond ze de *vrijheid* om de opdracht naar eigen inzicht uit te voeren, evenals 't verrassings-effect omdat ze niet precies wist wat de andere kunstenaars zouden doen. Haar motivatie was: "Ik vind het belangrijk om iets voor het dorp te doen. Wij zijn

als kunstenaars niet altijd even zichtbaar. Zo konden we iets van ons werk aan de bewoners laten zien. En daar kwamen leuke reacties op.

Jelmer Dijkstra (1952) opleiding elektrotechniek (MTS), beeldhouwen aan de Academie Minerva. Geeft teken- en schilderlessen. Speelt basgitaar in de band Tria Martina, recentelijk in de band Raindog. Werk: tekeningen en schilderijen, beelden, decors.* Onderwerpen: portret, dieren, boten, objecten in landschap enzovoorts. Atelier: Kunst om de hoek, Hoofdstraat 25, Eenrum.

Jelmer had altijd al belangstelling voor mythologie. Zich concentrerend op deze molenopdracht kwam hij als vanzelfsprekend uit op de Griekse god van de wind *Aeolus*. (in oud-Nederlands: *Eool*). Die was de bewaarder van de winden: *Boreas* de noordenwind, *Notos* de zuidenwind, *Euros* de oostenwind en *Zephyrus* de westenwind. Hij bezat de zak met de tegenwinden. Die gaf hij aan Odysseus mee op zijn reis met alle gevolgen van dien...Jelmer: "Ik bedacht bij de afbeelding van Aeolus zelf nog een vrouw met een zak met de tegenwind. Die plaatste ik tegenover elkaar." Ook hij beschilderde met acryl een van de vier grote zeilen. Hij gebruikte daarbij vooral blauw, rood en bruin. En deze opdracht? Iets doen voor het dorp, daar was hij meteen voor te porren.

Theo Onnes (1957) opleiding Academie Minerva. Naast kunstschilder is hij werkzaam als koper en verkoper van kunst en giclées reproducties. Hij geeft workshops schilderen. Kunstuitleen. Werk: schilderijen, beschildering grote objecten (als silo's).* Onderwerpen: modellen, landschappen, dieren, stadsgezichten. Atelier: Galerie Het Raadhuis, Raadhuisstraat 17, Eenrum.

"Het was een hele klus, maar dat ben ik wel gewend van het beschilderen van hele silo's. Wel een klus die veel tijd in beslag nam. Mijn idee was iets schilderen waarbij elke stand logisch moest zijn. Zo kwam ik op schoonspringsters. Dan is het voorbeelden en foto's bestuderen, schetsen. Zo was ik twee à drie weken bezig. Het beschilderen van het zeildoek deed ik met acrylverf." Dat werden vier figuren van schoonspringsters, die als beeld hoe ook bekeken in hun sprong kloppen en verrassen.

Casper Meinders (1976) Vrijwillig molenaar op de molen De Lelie. Eigenaar van reclamebureau Buro050. Volgde onder andere de opleiding grafische vormgeving in Zwolle en die voor vrijwillig molenaar te

Pieterburen. Hij woont zeer toepasselijk in de Molenstraat te Eenrum.

"Al brainstormend kwam de feestcommissie voor het jubileum op het beschilderen van de zeilen van de molen. Niet nieuw, het is vaker gebeurd op andere molens, maar een goede gelegenheid ook de beroepskunstenaars uit het dorp daarbij in te schakelen. Die waren meteen enthousiast. De zeilen die we ervoor gebruikten zijn afkomstig van een molen in Friesland. Ze zijn na het jubileum ook nog gebruikt op de molen Hollands Welvaart in Mensingeweer (1855-160-jarig bestaan), in Spijk bij de heropening van de Ceres in 2015 en bij het jubileum van de Widde Meuln in Ten Boer (2014-175-jarig bestaan). We zijn wel terughoudend in het uitlenen, want de doeken zijn best kwetsbaar. Het weer moet stabiel zijn als we ze gebruiken bij het draaien van de molen. Windkracht 2 à 3 is nog o.k. Maar niet meer." Casper toont een fraaie door hem gemaakte foto van de molen met de beschilderde doeken. "Die maakte ik op Hemelvaartsdag, toen waren de omstandigheden optimaal. Het geheel is vrolijk om te zien, een echte publiekstrekker. Het

triggert mensen, hier gebeurt wat! En het creëert een mooie gelegenheid om wat van de molen te vertellen. Het is trouwens een crime om die zeilen op te hangen, dat moet wel met verstand gebeuren en met minstens twee molenaars. Maar dan heb je ook een molenicoon in 't landschap!"

* Margreet Doornbos doet mee aan Route99. dat wil zeggen het atelier is geopend iedere laatste zondag van de maand van 12:00 tot 17:00 uur.

* Jelmer Dijkstra en Theo Onnes. Van elk is een molenschilderij te bezichtigen in molen De Lelie.

FOTO: JELTE OOSTERHUIS

Wieringa molenbouwadvis

Geert Reindersstraat 20 • 9951 CC Winsum
T (0595) 44 31 92 • M 06 55 80 85 93
info@wieringamolenbouwadvis.nl

www.wieringamolenbouwadvis.nl

DUNNING **MOLENBOUW**

ONDERHOUD • RESTAURATIE

Provincialeweg 28 • Adorp • 050-3061221

info@dunning-molenbouw.nl

fax: 0598-450013

06-51856323

www.dunning-molenbouw.nl

Koning Molenzellen

- Nieuwe zeilen
- Reparaties
- Touwwerk
- Smeermiddelen
- En meer

Sipke Koning
06-44003400

www.koning-molenzellen.nl

Het Groninger Landschap

Steun de molens van Het Groninger Landschap
Word Donateur

www.groningerlandschap.nl of bel: 050 - 313 59 01

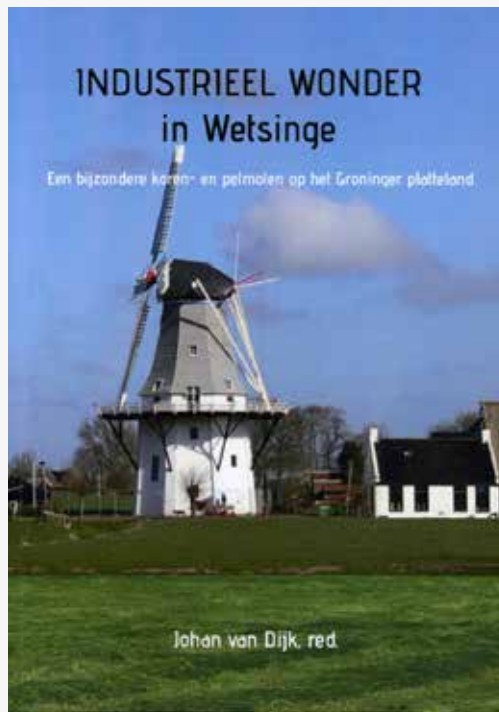
BOEKENNIEUWS

Industrieel wonder in Wetsinge, een bijzondere koren- en pelmolen op het Groninger platteland, onder redactie van Johan van Dijk, 97 pagina's. Prijs € 12,50.

In de jaren tachtig van de vorige eeuw, tja het klinkt heel ver weg, fietste ik regelmatig langs de molen van Wetsinge. De oude reus is dan in verval. Vaak dacht ik: Had ik maar geld genoeg, dan koop ik je en haal ik je uit de zorgen. In 1986 werd de molen gerestaureerd, maar er werd weinig mee gedraaid. In 1989 verhuisde ik naar Oost-Groningen en pas veel later zag ik de molen weer in sterk verval. Het noodlot leek wel boven deze molen te hangen en centen had ik wel, maar geen geld genoeg. Uiteindelijk is de molen met de aankoop door de Molenstichting Winsum gered. In 2016 is de zoveelste restauratie afgerond. Niet met mijn centen, maar dankzij de inzet van de Molenstichting Winsum, diverse vrijwilligers en particulieren met ondersteuning van het Groninger Molenhuis, nu onderdeel van Erfgoedpartners.

Ter gelegenheid van de restauratie verschijnt er een goed leesbaar boekje, gedrukt als printing on demand. Dit is de kwaliteit van de foto's niet altijd ten goede gekomen, maar voor de inhoud niets dan lof. Het blijkt dat de molen eigenlijk dankzij diverse kleine wonderen, nog steeds bestaat. Een beschermengel kijkt blijkbaar op afstand zorgelijk toe maar geeft afdoende zorg.

De molen van Wetsinge is in 1872 gebouwd ter vervanging van een afgebrande voorganger. Al voor het uitbreken van de Tweede Wereldoorlog raakt de molen in verval. Het is dankzij de inzet van buitenstaanders, onder andere de Amsterdammer Willem Ferdinand Meuleman, dat de molen wordt gered. Het binnenwerk wordt opgeknapt en er staat weer een maalvaardige molen. Met de aankoop door de familie Offringa ontstaat

zelfs in de jaren vijftig een periode van bedrijvigheid. Eind jaren zestig komt de molen tot stilstand en slaat het verval wederom toe. In 1986 volgt dus een restauratie, maar de molen komt maar bij enkele gelegenheden in bedrijf. De molen groeit uiteindelijk uit tot de grootste duiven- en vogelkooi van Groningen. De molen overleeft ook deze ellende en zelfs een periode van meer dan een maand dat de molen zonder vang had gestaan! Kortom, we kunnen spreken van het wonder van Wetsinge. Het boekje beschrijft alle (restauratie) perikelen en de lezer kan op pagina 97 alleen maar tot de slotsom komen: 'Petje af voor iedereen die zich voor deze molen heeft ingezet'. Laten we hopen dat de molen vanaf nu regelmatig zal draaien, want alleen zo wordt vroegtijdig verval voorkomen.

www.molenstichtingwinsum.nl.

Museale molenvondst

Geen uitzicht meer vanuit molen Hunsingo

In 'Museale' molenvondst deze keer een cartoon. In een cartoon drukt de kunstenaar in veel gevallen zijn kijk op de actualiteit uit. Volgens internet is een cartoon een humoristische tekening waarin vaak de spot wordt gedreven met personen of situaties, meestal wordt hierbij ingespeeld op de actualiteit. De tekening beeldt de persoon of situatie overdreven uit. Een cartoon wordt ook wel een spotprent genoemd. In deze Museale molenvondst uit Kees Willemen, cartoonist, journalist en inwoner van Onderdendam, zijn ongenoegen over de plannen voor uitbreiding van multinational *FrieslandCampina* in Bedum.

Onderdendamsters, zo heten nu eenmaal de 540 inwoners van Onderdendam, hebben het volgens sommigen op het Hoogeland van Groningen te hoog in de bol. Dat zou je misschien wel krijgen ook, wanneer je dorp in de regio bekend staat als 'Lutje Hoag' oftewel 'Klein Den Haag'.

Drukker dan op het Rokin

Niet zo raar, want aan de Uiterdijk in het centrum van het dorp staan huis voor huis, voorname, monumentale panden. Gebouwd in de tijd dat dit dorp nog het

bestuurs-, handels- en distributiecentrum van heel Noord-Groningen was. Slachtvee uit de regio werd hier verhandeld en verscheept naar Engeland. Het was daar dag en nacht drukker dan op het Amsterdamse Rokin. Opvallend en dominant staat aan het begin van die Uiterdijk rijksmonument de molen Hunsingo uit 1840.

Actievelingen

Ik kan me nog herinneren dat op diezelfde plek een stomp stond: De achtkant van de molen die al in 1939 was afgebroken tot stellinghoogte. Indertijd niet meer dan een opslagplaats van een lokale timmerman-aannemer. In 1997 kocht de Molenstichting Onderdendam van hem dat onderstuk. De achtkant is van een molen uit Rijssen. De montage van een en ander, het vervoer van die imposante achtkant over het water van het Boterdiep maakte op mij als dorpsbewoner een enorme indruk. Maar vooral werd ik vervuld van trots. Ik bleek in een dorp te wonen waar actieve bewoners zoveel geld en vrijwilligersuren over hadden tot het resultaat een molen werd met een restaurant, een bed- en breakfast en een klein museumpje over de trekvaart die het dorp indertijd groot had gemaakt.

Daip voor de deur

Het restaurant verwierf in 2013 een Michelin-ster. Tot de exploitant een opvolger vond en zijn culinaire kunsten ging vertonen in Onder De Linden in Aduard. In de gerestaureerde opbouw kunnen bezoekers een volledig ingerichte molen bekijken. Molenaar Jan Knecht laat nog ieder weekend de wieken draaien. Vanaf de stelling kunnen bezoekers de prachtige rechte lijn van het Bodderdaip vanaf de molen volgen. De uit de 13e eeuw daterende *Schaive Walfridustoren* van Bedum is van hieruit te zien. Een zichtlijn leidt je blik langs het in 1623 gegraven Boterdiep, richting Bedum. Maar niet lang meer.

Nationaal erfgoed

Aan de noordkant van Bedum heeft de oude coöperatieve melkfabriek zich ontwikkeld tot een industrie-complex van formaat. En multinational *FrieslandCampina* wil meer. Er ligt sinds kort een plan bij de Gemeente Bedum ter visie waarbij het Boterdiep en de provinciale weg 1,5 kilometer naar het oosten wordt omgelegd om ruim baan te maken voor een Zuivelpark met twee poedertorens van vijf en veertig meter hoog. Molen Hunsingo kijkt binnenkort aan tegen een bizar

hoog industrie-complex. Weg uitzicht op de Walfridustoren. Weg cultuurhistorisch erfgoed. Ik dacht toch echt dat niet alleen Rijksmonument de *Molen Hunsingo* maar ook het Boterdiep uit 1623 tot ons nationaal erfgoed hoorden.

Deze rubriek gaat over timmeren, schilderen
en restaureren aan de Groninger molens

MOLENONDERHOUD

Deze keer een terugblik op de werkzaamheden in 2016 aan Groninger molens.

Bij de vijftien molens van *Het Groninger Landschap*: Fram te Woltersum, Germania te Thesinge, Ceres te Spijk, Widde Meuln te Ten Boer, Bovenrijge te Ten Boer, Zeldenrust te Westerwijtwerd, De Vier Winden te Pieterburen, De Zwaluw te Zuurdijk, De Lelie te Eenrum, De Onderneming te Vierhuizen, Nieberter Molen te Niebert, Hollands Welvaart te Mensingeweer, De Hoop te Middestum, De Leeuw te Zeerijp en Stormvogel te Loppersum is de bliksemafleider-installatie geïnspecteerd en gerepareerd.

Een selectie uit de werkzaamheden bij deze molens:

Korenmolen **Widde Meuln** (143) te Ten Boer

- Het klusteam van de molen heeft een molenaarsverblijf gemaakt.
- Door een molenbouwer zijn de roeden behandeld. Er is schilderwerk uitgevoerd aan de wiggen, keerklossen en de voorwolf.
- Door een schildersbedrijf zijn schilderwerkzaamheden uitgevoerd. Boven de stelling werd gesausd en de ijzeren raampjes werden geschilderd.

Korenmolen **De Vier Winden** (034) te Pieterburen

- Door een molenbouwer zijn veiligheidswerkzaamheden uitgevoerd. Er zijn traphekjes en leuningen aangebracht en er is een schuifluik op de kapzolder geplaatst.
- Door een molenbouwer zijn schilderwerkzaamheden uitgevoerd. De raampjes, stellingdeuren en stellinghek zijn geschilderd. Ook is de voorzoom hersteld en een dekker van het stellinghek.
- Er is een nieuwe vlaggenstok geleverd, deze is door een molenbouwer geplaatst.

Korenmolen **Nieberter Molen** (071) te Niebert

- Door een molenbouwer zijn werkzaamheden uitgevoerd aan de halslager en het gevlucht. Ook is de staart een stuk naar buiten gezet.
- De molenzeilen zijn voorzien van kettingen en opnieuw voorgehangen.

Korenmolen **De Hoop** (074) te Middelstum

- Door een molenbouwer is de staartconstructie hersteld. De stellingdeuren zijn vervangen. Er is schilderwerk uitgevoerd aan het achtkant en de kapbekleding. Het bovenwiel is voorzien van twee stormklemmen. Het stellinghek is schoongemaakt.
- Er is een nieuwe vlaggenstok geleverd.

Koren- en pelmolen **De Leeuw** (137)

te Zeerijp

Schilderwerkzaamheden aan de straatconstructie en kruilier en onderhoudswerkzaamheden door een rietdekkersbedrijf aan de rietbedekking.

Door een molenbouwer worden in het najaar van 2016 molenbouw-technische werkzaamheden aan de pellerij uitgevoerd.

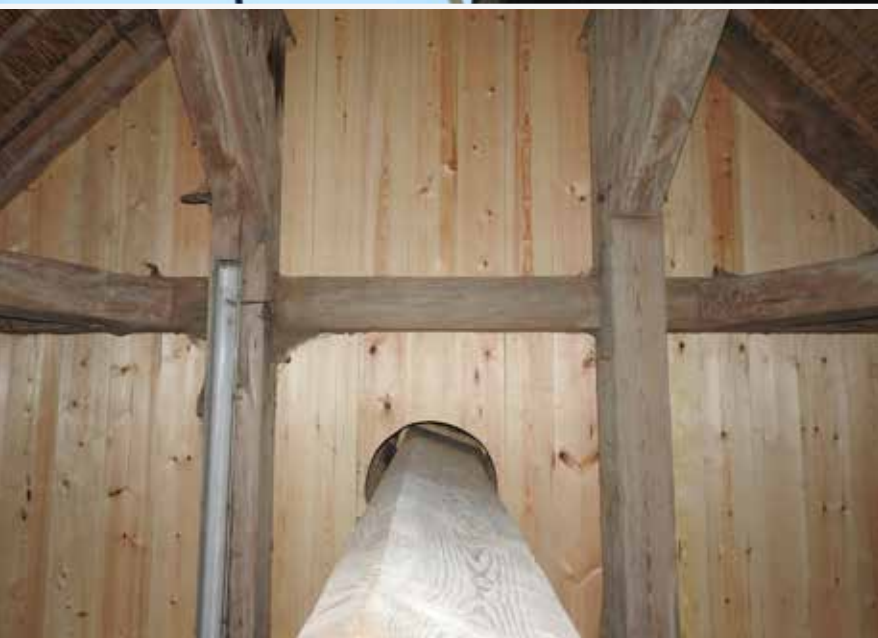
Ook voor de achttien molens van *Stichting de Groninger Poldermolens*: Koningslaagte en Krimstermolen te Zuidwolde, Langelandster molen te Garmervolde, Noordermolen te Noorddijk, De Palen te Westerwijtwerd, Wilhelmina te Noorderhoogebrug, 't Witte Lam te Zuidwolde, Zilvermeeuw te Onderdendam, Kloostermolen te Garrelsweer, De Meervogel te Hoeksmeer, Olinger Koloniemolen te Laskwerd, Eendracht te Sebaldeburen, Eolus te Den Ham, Hilmahuister te Visvliet, Jonge Held te Leegkerk, Westerhorner te Grijpskerk, Zuidwendinger te Groningen en de Zwakkenburger te Niezijl is de bliksemaf-leider-installatie geïnspecteerd en gerepareerd.

Ook hier een selectie uit de overige werkzaamheden:

Poldermolen De Palen (077)
te Westerwijrtwerd

- De molen heeft een oppervlaktebehandeling gekregen tegen dierlijke aantasting.
- Door een molenbouwer zijn herstelwerkzaamheden uitgevoerd zoals herstellen van de kleppen van het gevlucht en het herstellen van de onderbonkelaar.
- Door een rietdekkersbedrijf zijn onderhoudswerkzaamheden aan de rietbedekking uitgevoerd.
- Het betonwerk van de waterloop is hersteld.

Poldermolen Zilvermeeuw (010)
te Onderdendam

- Door een rietdekkersbedrijf zijn onderhoudswerkzaamheden aan de rietbedekking uitgevoerd.
- Een molenbouwer heeft het toegangshek hersteld.
- De molen heeft een oppervlaktebehandeling gekregen tegen dierlijke aantasting.
- Een molenbouwer heeft de kapzoldervloer vervangen.

Poldermolen Olinger Koloniemolen (006)
te Laskwerd

- Door een gevelrenovatiebedrijf is het metsel- en voegwerk van de veldmuren en van de waterloop hersteld.
- Een rietdekkersbedrijf heeft onderhoudswerkzaamheden aan de rietbedekking uitgevoerd.
- Een molenbouwer heeft schilderwerkzaamheden uitgevoerd aan de staartconstructie en het achterkeuvelens. Ook is er een nieuwe toegangsdeur geplaatst.

Poldermolen Eendracht (042)
te Sebaldeburen

- Een molenbouwer heeft werkzaamheden uitgevoerd zoals het herstellen van de taatslager, het controleren van de zelfzwichting en het aanbrengen van trapleuningen.
- Door een rietdekkersbedrijf zijn onderhoudswerkzaamheden aan de rietbedekking uitgevoerd.
- Een schildersbedrijf heeft schilderwerkzaamheden uitgevoerd aan het gevlucht, het voorkeuvelens en de voorwolf.

Poldermolen Eolus (003) te Den Ham

- Een molenbouwer heeft een nieuwe houten katrol aangebracht ten bate van de kampal en vier klampen voor de roosterzolder.
- Door een rietdekkersbedrijf zijn onderhoudswerkzaamheden aan de rietbedekking uitgevoerd.
- Door een schildersbedrijf zijn schilderwerkzaamheden uitgevoerd aan het gevlucht, het voorkeuvelens, de staartconstructie en het achterkeuvelens.

Poldermolen De Jonge Held (057) te Leegkerk

- Een molenbouwer heeft drie nieuwe bilinga-delen geplaatst ten bate van het stormschild en het beter gangbaar maken van de zelfzwichting.
- Door een rietdekkersbedrijf zijn onderhoudswerkzaamheden aan de rietbedekking uitgevoerd.
- Een schildersbedrijf heeft de staartconstructie, het gevlucht, onderkant kap en voorwulf + mol geschilderd.

Poldermolen waterschap Tripscompagnie Oostkant 'Somnus Ab Oculis'

Dit artikel is een deel uit een groter artikel over de geschiedenis van de molen in Tripscompagnie. Wie meer wil weten over de geschiedenis van deze molen kan het volledige artikel aanvragen bij het Groninger Molenhuis.

Op 11 januari 2016 verkreeg het Veenkoloniaal Museum van mevrouw A.J.T. Schaap-de Jager een ingekleurde tekening in rechthoekige hoge lijst met daarop de afbeelding van een molen. Onder de molen staat geschreven: getekend door M. Flik. Tevens aan de onderkant: Molen van het waterschap Tripscompagnie gebouwd in het jaar 1832 met opschrift *Somnus Ab Oculis*: Slaap in (de) Oogen. Op de achterkant is met potlood geschreven: getekend door M. Flik Kielwinde-
weer 16 april 1948. De tekening meet 45,3 x 58,4 cm, is met inkt op papier getekend en met ecoline of waterverf ingekleurd en zit in een houten lijst. Michaël Flik, landbouwer van beroep, geboren 21 januari 1892 te Tripscompagnie, overleden 26 juni 1975 te Groningen, was de grootvader van de schenker. Hij was getrouwd met Antje Margrietje Reinders. Van 1919 tot 1923 woonden ze aan de Tripscompagniesterweg 35, in het ouderlijk huis waar hij was geboren en opgegroeid. Als hij uit het raam keek, kon hij de watermolen zien staan. Michaël heeft deze molen nagetekend, gebaseerd op de krantenfoto van 14 juni 1928, exact dezelfde voorstelling, de molen schuin van onderaf gezien. Het bovenstaande end heeft hij er zo te zien bij bedacht, dat lijkt wat te kort weergegeven. Opmerkelijk is dat hij 1832 noemt als datum dat de molen is opgericht, terwijl het 1830 moet zijn. Hij zal in de war zijn met de watermolen van Borgercompagnie Oostkant, deze dateert wel van 1832.

Vanwaar kwam de spreuk op de kap: *Somnus Ab Oculis*? Ik ga er vanuit dat de eerste molenaar deze daar plaatste. De spreuk verwijst naar Genesis 31 vers 40: 'Des daags en des nachts verging ik van hitte en van koude, en de slaap week van mijne oogen.' Dit komt uit het verhaal van Jacob, die vlucht met Rachel en Lea. Oom Laban zit hem dan achterna. Jacob weet niet dat Rachel een afgodsbeeld heeft gestolen en verborgen houdt in haar tent. Laban doorzoekt alles, ook Jacobs tent. Daarop vraagt deze waarom hij hem achterna zit en wat hij zoekt. Hij had zichzelf 20 jaar opgeofferd, twee keer zeven jaar om te mogen trouwen met een van de dochters en zes jaar om een kudde te verkrijgen, en dit was nu zijn dank. Oom Laban vertrouwt hem nog steeds niet.

Ook het apocriefe Bijbelboek 1 Makkabeeën 6 vers 10 verwijst naar deze spreuk. Het vertelt het verhaal van Alexander de Grote, die met de Grieken Judea probeert te veroveren. De Seleuciden en de Syrische Grieken proberen om hun cultuur aan de Joden op te leggen, waardoor deze in opstand komen tegen de overheersing. Koning Antiochus Epifanes hoorde dat er rijkdom te halen was in een stad met de naam Elymes. Als hij probeert de stad in te nemen, slaagt hij hier niet in. De inwoners waren al van tevoren gewaarschuwd voor het dreigende onheil. Zij bewapenen zich en jagen de koning terug naar Babel. Onderweg hoort hij dat de legers die hij had gestuurd, verslagen zijn, dat door de oorlogsbuit het vreemde leger gegroeid is en een geduchte tegenstander is geworden. Omdat het niet zo was gegaan als hij had gehoopt, werpt hij zich op zijn bed. Als hij zwaarmoedig wordt van verdriet en denkt te sterven, roept hij zijn vrienden bij zich en zegt tegen hen: "De slaap is van mijn ogen geweken en mijn hart is van verdriet gebroken." Als Hans Jans Leenders,

MOLENSTEENMAKERIJ

Alle soorten molenstenen, scherpdienst, afstellen, maaltechnisch advies.

Onderhoud aan oliestenen en pelstenen.

Restauratie van stenen en maalstoelen.

Kweernen, wrijfstenen, demo-stentjes.

Kneus- en scherphamers.

www.molenstenen.nl

Werkplaats: Rijksweg 146 6586 AB Plasmolen, Nederland

Telefoon: 024-696 36 54 / Fax: 024-696 36 57

GSM: 0653667686 / E-mail: molensteenmakerij@planet.nl

DISCUS

UW HUISDIEREN SPECIAALZAAK

Ekkelkamp

* Tropische vissen, aquariums en benodigdheden

* Hengelsport en benodigdheden

* Vogels, vissen en knaagdieren

* Hondensport, dierbenodigdheden

* Dierverzorging en -apotheek

* Paarden- en veevoerders

* Klompen en laarzen

Fa. Ekkelkamp
Rijksstraatweg 135 Haren
tel. 050-535 02 15

molenaar rond 1800, dit verhaal als grondslag heeft gebruikt voor de spreuk op de gevel, betekent het dat zijn leven niet gegaan is zoals hij het zich had voorgesteld. Altijd maar ploeteren om rond te moeten komen. Dacht hij misschien snel rijk te kunnen worden als watermolenaar en viel dat tegen? Dacht hij door te kunnen groeien naar een molen met meer grond, en waren anderen hem steeds voor of beter gekwalificeerd? Het is een tekst uit een apocrief Bijbelboek, en daardoor zal het zeker nooit verteld zijn in de Doopsgezinde kerk. Apocriefe Bijbelboeken waren in die tijd verboden.

Ikzelf denk niet dat er een diepere betekenis achter de naam van de molen schuil gaat. Er werden in die tijd veel stichtelijke boekjes uitgegeven met daarin Bijbelverhalen, rijkelijk geïllustreerd met de mooiste gravures, vol met Latijnse spreuken, om zo de gelovigen in moeilijke tijden ook thuis een hart onder de riem te steken en om ze geestelijk op te beuren en bij te staan. Zo hadden ze niet alleen op zondag, maar ook door de week iets tastbaars binnen handbereik om kracht uit te putten. Hans Jans Leenders zal ook van deze boekjes hebben gehad en deze spreuk herinnerde hem aan het altijd maar vroeg moeten opstaan als molenaar, altijd maar klaar staan, 24 uur per dag in geval van calamiteiten zoals hoogwater. Altijd maar alert en waakzaam zijn, met de ogen wijd open slapen als het ware, zodat hem niets ontging.

Overige zaken en gebeurtenissen over en bij molens

ANDER MOLENNIEUWS

Sint Maarten in koren- en pelmolen Eva

Met tientallen waxinelichtjes in glazen potjes, waarvan vele met afbeeldingen, werd de toegang naar de molen verlicht. In het midden van het voorterrein stond een vuurkorf en de draaiende wieken werden verlicht door een schijnwerper. In de molen werden de Sint Maartenlopers en hun begeleiders ontvangen met heerlijke pannenkoeken, warme chocolademelk en koffie of thee. Toen het donker werd was het gezellig druk in de molen en de reacties van zowel kinderen als ouders waren erg positief. Veel complimenten waren er ook voor de sfeervolle verlichting in en rond de molen. Volgend jaar met Sint Maarten hopen we de deuren weer te openen.

Zo aan het eind van het jaar worden ook op molens activiteiten gehouden rond kerst en oud- en nieuwjaar.

**Zaterdag 31 december van 10.00-16.00 uur
maar ook van 23:30 tot 1 januari 1:30 uur**
*Avondmalen op korenmolen Wilhelmina
Noorderhoogebrug*

Zaterdag 31 december van 13:00 – 17:00 uur
*Verkoop van oliebolletjes en appelbeignets op
de Eva in Usquert*

De molen zal, bij voldoende wind, draaien maar is dan behalve op de begane grond, niet te bezichtigen. Na afloop worden de ovens uitgezet en wordt het seizoen 2016 afgesloten met een drankje. Op zaterdag 7 januari 2017 hopen we te starten met het nieuwe seizoen.

Nieuwe molengidsen

Op woensdag 26 oktober werden op het kantoor van Erfgoedpartners getuigschriften uitgereikt aan zeven deelnemers aan de cursus 'Molengids 2016'. De cursus heeft tot doel om mensen op te leiden, die weliswaar geïnteresseerd zijn in molens, maar zelf (nog) geen molenaar willen worden. Molengidsen spelen een grote rol bij het betrekken van een dorpsgemeenschap bij een molen. Cursisten krijgen in zeven bijeenkomsten informatie over onder andere de geschiedenis van de Groninger molens, de verschillende soorten molens en de werking van met name koren-, pel- en poldermolens. Eén dagdeel wordt 'praktijk' gegeven op een molen, waarbij het veilig rondleiden van bezoekers centraal staat. Daarnaast wordt er geoefend in het houden van een boeiende voordracht voor zowel volwassenen als kinderen. Tenslotte wordt een activiteit op of rondom de molen voorbereid (brainstormen, werkplan) en uitgevoerd (draaiboek).

Op deze laatste avond presenteerden de deelnemers de door hen uitgevoerde activiteit aan elkaar. Daarbij werd besproken of de beoogde doelen gehaald zijn of welke aspecten van de voorbereiding, organisatie en uitvoering goed waren verlopen en welke verbeterd konden worden.

Silvy Veerma, Ebo Blokzijl en Derk van de Woude van molen Ceres in Spijk gaven een les in groep 8 van een basisschool in Spijk, waarna de leerlingen een bezoek brachten aan de Ceres. Janny van Someren uit Hoogeveen vertelde over de open dag van molen De Zwaluw tijdens de Drentse Molendag. Tenslotte informeerden Jan Lens, Liesbeth Nijst en Henk Kooi hun collega molengidsen over de opening van de expositie Molens in de gemeente Marum' in de Nieberter molen. De cursus is in 2006 opgezet door Tom Heyne, consulent bij Erfgoedpartners en door Arjen Strijkstra, molenaar van de Noorder Molen in Noorddijk. Met de diplomering van deze zeven molengidsen heeft Erfgoedpartners/ Groninger Molenhuis sinds 2008 in totaal 75 molengidsen opgeleid.

(V.L.N.R.: LIESBETH NIJST (NIEBERT), DERK VAN DE WOUDE (SPIJK), JANNY VAN SOMEREN (HOOGEVEEN), EBO BLOKZIJL (SPIJK), SILVY VEERMA (SPIJK), JAN LENS (NIEBERT), HENK KOOI (NIEBERT))

Verrassende molenfoto

De verrassende molenfoto is van Anton Tiktak.

Gebed van den molenaar

Het zal 'den mensch' eigen zijn om bepaalde boodschappen, gevoelens of wensen kenbaar te maken en deze dan voor langere tijd (het liefst voor eeuwig) door te geven aan latere generaties. Grotschilderingen in Lascaux in Frankrijk, prachtige (maar ook lelijke) graffiti op schuttingen en muren in de steden, maar ook cupido-wensen, gekerfd in de bast van een boom in het bos, zijn getuigen van deze schijnbare driften. Aan het gezegde "gekken en dwazen schrijven op muren en glazen" wordt veelvuldig voorbij gegaan; in veel gevallen: "gelukkig", zullen we maar zeggen. Maar niet alleen in grotten, steden en bossen komen we gekerfde en geschreven uitingen tegen. O, nee! Ook in onze molens met een veelheid aan ruimte op legeringsbalken, korbelen of zolderhout zien we soms de leukste teksten. Zo meende een molenaar zijn slecht betalende klanten ernstig te moeten waarschuwen met de volgende tekst:

"Hij, die hier komt en niet betaalt
Wordt met de strop omhoog gehaald"

Molen De Vier Winden in Pieterburen wil ons een spiegel voorhouden met de volgende tekst:

"Hier maalt men graan tot stof.
Hier pelt men schil van gerstgraan of
O Mensch! Wil hieruit leeren
Dat gij ook eens tot stof zult wederkeeren."

Maar toen ik de 'Beede van den Molenaar' tegenkwam, vroeg ik me af welke diepe gevoelens en/of angsten aan dit gebed ten grondslag hebben gelegen. Als medewerker aan de brochure 'Koren- en pelmolens in de gemeente Oldambt' dat door het Cultuurhistorisch Centrum is uitgegeven had ik het voorrecht een (mogelijk) antwoord op deze vraag te vinden.

Een zekere Buurma, landbouwer in Nieuwolda, liet in 1854 een windkorenmolen aan de Grintweg in Winschoten bouwen. Daartoe werd een standerdmolen aan de Langestraat afgebroken en verkocht naar Wedde. Helaas bracht de nieuwe molen (de latere Molen Berg) de familie Buurma weinig geluk. Kort na de oplevering overleed Buurma en 2 maanden daarna sloeg de bliksem in de molen. Eén van de wieken werd verbrij-

zeld en raakte beide zoons en een knecht van de weduwe Buurma. De 17-jarige zoon werd dodelijk getroffen en de 2e zoon (een kleuter van 4) bleef levenslang invalide. Hij stierf op hoge leeftijd in het armenhuis te Winschoten. Over het lot van de knecht wordt met geen woord gerept.

Enkele jaren daarna werd de molen verkocht aan J.J. Mulder. Deze eigenaar ontplooidde meer activiteiten in en om de molen. Zo begon hij met behulp van stoommachines een brikettenfabriek en een houtskoolbranderij. Ook begon hij een schorsmalerij. Gemalen eikenschors (eek) werd gebruikt in leerlooierijen. De 'eeksteen' werd bij de restauratie in 1977 gevonden buiten de molen en is verkocht aan Mulder Pot in Kropswolde.

De rampspoed, die zich over de familie Buurma voltrok is wellicht de aanleiding geweest om bescherming te vragen door middel van de 'Beede'.

Het heeft helaas niet mogen baten. Molenaar Mulder kwam door een val in de molen om het leven. Het bedrijf werd daarna verkocht aan Willem Berg, waarna de molen sindsdien als Molen Berg te boek staat. Berg bleef de windenergie trouw door de molen te moderniseren met Engels kruiwerk, stroomlijneuzen met remkleppen en zelfzwichting.

Het is niet duidelijk of de foto uit dezelfde tijd dateert als de 'Beede'. In 1957 kocht de gemeente Winschoten het bedrijf ter wille van de nieuw aan te leggen Molenweg. De boerderij werd hiertoe afgebroken. De molen bleef gelukkig gespaard. Maar of de 'Beede' hiertoe heeft bijgedragen?

De tekst is ontleend aan een uitgave van het CHC te Winschoten, die de brochure 'Koren- en pelmolens in de gemeente Oldambt' in opdracht van deze gemeente heeft uitgegeven.

Het boekje geeft een uitgebreid overzicht van het molenleven op de koren- en pelmolens in de gemeente en geeft een historisch overzicht van de molens Berg, Dijkstra en Edens te Winschoten en Udemas molen te Ganzedijk. Deze 40 pagina's omvattende brochure is tegen betaling van € 5,- te verkrijgen bij de betreffende molens.

Bede van den Molenaar

*Een groot wonder is Gods magt
Door Uw gunst drijft de Molen dag en nacht
Laat Uw Zegen, o Hemelheer, neederdalen
Opdat wij 't kostbaar graan doen vermalen*

*Wil de Molen van Jan Mulder aan Uw Zorg verbinden
Bewaar hem voor de felle Winden
Voor ramspoed en bliksemghichten
Die Winschoot treffen en 't kooren te gronde righten
Maar dat Uw Liefde onze Molen en Boerderij bewaart
Uw Zegen van vrouw en kind en de eigenaar*

Bede van den Molenaar

**Een groot wonder is Gods magt
Door Uw gunst drijft de molen dag en nacht
Laat Uw zegen, o Hemelheer, neederdalen
Opdat wij 't kostbaar graan doen vermalen**

**Wil de moolen van Jan Mulder aan uw zorg verbinden
Bewaar hem voor de felle winden
Voor ramspoed en bliksemghichten
Die Winschoot treffen en 't kooren te gronde righten
Maar dat Uw liefde onze molen en boerderij bewaar
Uw zegen van vrouw en kind en de eigenaar.**

Aannemers-Restauratie & Molenmakersbedrijf

Molema

V.O.F.

Provincialeweg 4a, 9677 TW Heiligerlee. +0031(0)597 - 591660
info@molemavof.nl www.molemavof.nl

Mulder Pot - Kropswolde

KORENMOLEN De Hoop

Woldweg 70, Kropswolde.

Voor de zelfbakkers(sters):

- volkorenmeel
- tarwemeel
- viergranenmeel
- pannenkookmeel
- boekweitmeel

Openingstijden:

Donderdag en vrijdag 10.00-17.00 uur
Zaterdag 10.00-16.00 uur

Molenaar J.J. Pot
Telefoon (0598) 39 49 53

Kunstenaars Theo Onnes (links) en
Jelmer Dijkstra met het door hen
beschilderde zeil

Foto: Herman Bink

